

TELEGRAFUL ROMÂN – gazetă românească sibiană

Telegraful Român apare neîntrerupt din anul 1853, la Sibiu, fiind ctitorie de suflet a marelui mitropolit Andrei Șaguna, cel *începător întru toate*, gazeta având cea mai lungă biografie și existență din istoria presei românești și chiar din această parte a Europei. A fost gândită ca o *gazetă politică, industrială, comercială și literară*¹, care să ajungă la inimile și mințile românilor din Ardeal și de dincolo de fruntariile lui, *aducând un licăr de speranță și de bucurie, un sentiment de noblețe și de dragoste față de valorile perene ale culturii române și ale spiritualității ortodoxe*. Secretul dăinuirii sale neîntrerupte în timp stă în legătură, în primul rând, cu faptul că a avut asigurată imprimarea în tipografia înființată tot de Șaguna, la 1850, instituție care dăinuiește și ea până în ziua de azi. În al doilea rând, a rămas așa cum l-a gândit Șaguna și, nu în ultimul rând, a reușit, în pofida vicisitudinilor vremilor, să fie o tribună a apărării drepturilor naționale, sociale și religioase a românilor transilvăneni.

Primul număr a apărut la 3 ianuarie 1853, sub îndrumarea lui **Andrei Șaguna** - episcop, devenit din anul 1864 Mitropolit al Transilvaniei - până la moartea sa în anul 1873. De la Șaguna și până în prezent, toți mitropoliții Transilvaniei au fost îndrumători direcți, desemnându-i pe redactori și veghează la păstrarea specificului acestei publicații.

Mitropolitul Andrei Șaguna

Alături de ASTRA, el a păstrat aprinsă în permanență făclia spiritualității românilor, oriunde s-au aflat aceștia, și a militat pentru unitatea lor politică, religioasă și culturală, fiind oglinda în care se pot urmări destinele românilor, faptele și dăruirea lor către religia, nația și cultura lor națională, un instrument al asigurării continuității românești, prin păstrarea și cultivarea limbii române, a datinilor și obiceiurilor ancestrale.

---

¹ Ioan Lupaș, *Contribuțiuni la istoria ziaristicii românești ardeleni*, Sibiu, Editura „Asociațiunii” , 1926, p. 9.

Aaron Florian

Primul redactor, istoricul, pedagogul, ziaristul și patriotul **Aaron Florian**, a făcut parte dintr-o familie preotească din satul Rod (județul Sibiu). S-a născut la 21 ianuarie 1805, în casa preotului ortodox Ioan Florian, care s-a străduit să dea fiului său o educație aleasă. A urmat cursurile școlii primare la Sibiu, gimnaziul la Blaj, după care a continuat studii de Istorie și Latină la Universitatea din Pesta. La 31 octombrie 1852, episcopul Andrei Șaguna cerea poliției din Sibiu și noului guvernator Karl von Schwarzenberg aprobarea pentru tipărirea unui ziar românesc la Sibiu, sub redacția lui Aaron Florian, care s-a și primit, la 3/15 decembrie 1852.

Peste câteva zile, la 8/20 decembrie, a apărut o *Prenumeratiune la Telegraful Român, gazetă politică, industrială, comercială și literară*, scrisă de „redactorul responsabil” (ANEXA).

De-a lungul secolelor, la români, au mai existat momente/perioade în care preocuparea pentru păstrarea valorilor culturale românești, în speță pentru carte, a fost prioritară. În 2 aprilie 1855, Andrei Șaguna emitea o *Circulară* (nr. cons. 288) în care îndemna pe toți ortodocșii să-și unească forțele pentru salvarea cărților existente. În același program cultural se înscrieseră demersurile șaguniene anterioare, din anii 1850-1853, când a înființat, din fonduri proprii, *Tipografia diecesană* și apoi *Telegraful Român*. Cu trecerea timpului, produsele acestei tipografii și ziarul sibian au devenit ele însele valori culturale.

Se face cunoscut faptul că va apărea o gazetă începând cu luna ianuarie a anului 1853, sub numele de *Telegraful Român*, este descrisă tendința acestei gazete și coloanele ce vor fi prezente în gazetă, din domeniile: politic, al industriei, comerțului și literaturii; va apărea miercurea și sâmbăta și va fi tipărit cu slove. Aaron Florian a redactat doar primele opt numere, până la 28 ianuarie 1853, imprimând o direcție națională românească. Dascăl entuziast la Golești, Craiova și București, pionier al ziaristicii române, prin activitatea pe care a desfășurat-o la *România*, *Muzeul Național* și *Telegraful Român*, autor al primului manual de *Istorie națională*, îndrumător al învățământului și al vieții culturale în genere, Aaron Florian rămâne o personalitate marcantă a culturii românești din secolul al XIX-lea.

Al doilea redactor al *Telegrafului Român* a fost **Pavel Vasici**, publicist și scriitor care, după studiile primare și secundare la Timișoara, Seghedin și Oradea, a urmat Facultatea de medicină din Pesta, unul dintre primii doctori în medicină din Ardeal. A avut și activitate pedagogică, contribuind, în calitate de referent școlar și sanitar, și de consilier al școlilor ortodoxe, la ridicarea nivelului de predare în școli.

În sprijinul învățământului a publicat numeroase articole în *Amicul școlii* și a editat revista *Higiena și școala*. A colaborat asiduu la revistele *Foaia literară*, *Foaia pentru minte, inimă și literatură* și la gazeta *Telegraful Român*, al cărei redactor a fost între 1853 și 1856. În general, alături de articolele în care urmărește popularizarea științelor naturii, el a propagat ideile unei filozofii iluministe, raționaliste, apropiate de spiritul religios. O atenție deosebită o acordă moralei, atât în articole, cât și în istorioarele pe care le traduce sau le prelucrează, în aforismele despre viață, dragoste și firea oamenilor, compuse sau culese de el.

Pavel Vasici

În tradiția *Școlii ardeleni*, Vasici s-a ocupat și de problemele limbii literare, dar adoptă o poziție mai realistă decât ceilalți cărturari ardeleni, aderând la orientarea din prefața *Gramaticii românești* a lui I. Heliade-Rădulescu și, mai târziu, la critica lui Alecu Russo la adresa exagerărilor latiniste.

Nota pe care Pavel Vasici, o va imprima *Telegrafului Român* va fi aceea a unui organ de presă iluminist, cu aplecare spre popularizarea cunoștințelor din economie, comerț, științele naturii, artă, pedagogie, medicină și literatură.

În lucrarea de față, activitatea principală se va referi la transliterarea integrală a primelor 33 de numere, lunile ianuarie-aprilie 1853. Ca obiectiv principal avem în vedere *conservarea* fondurilor pe care le prelucrăm și, la același nivel de importanță, *punerea la îndemâna cercetătorilor* a unei publicații din ce în ce mai *greu de găsit* în biblioteci și, nu în ultimul rând, *ușurarea lecturii*.

Apare tot mai evidentă o nouă treaptă în activitatea de pregătire a documentelor pentru cercetare: o prelucrare complexă, în care se pornește de la transliterare. Astfel, drumul de la transliterare la regăsirea informațiilor poate fi foarte scurt. Condiția este ca înregistrarea informațiilor să se facă prin mijloacele tehnice și metodele cele mai adecvate, ceea ce va permite și o prelucrare -concomitentă sau ulterioară- de nivel superior.

Conservarea unui document înseamnă totalitatea măsurilor care au drept scop *prelungirea vieții lui*, în plan imediat fiind vorba despre *prevenirea degradării sau distrugerii* lor. Prelucrarea informației înseamnă punerea în termeni noi -filtrați după necesități- a conținutului unor documente, pornind de la *analiza* lor și sfârșind cu realizarea a numeroase *instrumente de lucru*.

Cel mai spectaculos termen -ca și activitatea pe care o denumește- cercetarea, înseamnă *investigația* tuturor elementelor specifice unor *documente*, în vederea descoperirii și punerii în evidență a unor noi cunoștințe.

Prin scurtarea timpului de investigare a unei surse, un cercetător este atras de ea și, astfel, potențialul îmbogățirii informațiilor de care beneficiază crește. Mai interesant pare a fi faptul că libertatea de mișcare într-un câmp informațional, neîngrădit de situații colaterale, creează nu doar facilități, ci chiar induce idei, îl provoacă pe cercetător, deschide noi orizonturi. Iar bibliotecarii (și arhiviștii) sunt îndatorați cu misiunea de a face accesibile pentru cercetători informațiile din orice tip de document: din cărți și periodice, fonduri arhivistice etc.

În aceste condiții, ***Biblioteca Universității "Lucian Baga" din Sibiu*** propune un model, cu posibilități de extensie și îmbunătățire. Pe de o parte, el poate asigura prezervarea unor valori și, pe de alta, poate oferi spre acces nelimitat textul integral al unei publicații, deja rară și în pericol de dispariție, asigurând utilizatorilor șansa de a-și lărgi investigațiile, fără a se mai dedica științelor auxiliare ale istoriei. Condiția esențială -și mai puțin comună- este aceea de a realiza o cât mai adecvată înregistrare/prelucrare a documentului.

Fondurile documentare care poziționează spațiul transilvan din anii absolutismului postpașoptist sunt mult prea sărace, încât să ne putem permite să lăsăm de-o parte o publicație periodică atât de bogată, și aceasta doar pentru că nu i-am dat suficientă atenție în activitățile noastre de prelucrare. Ca orice periodic serios al vremii, el a fost cea mai fidelă *sursă* și, în același timp, *receptor* de informații *spre/din* spațiul *europăean/universal*, așa cum în zilele noastre este cea mai serioasă bază de analiză asupra realităților transilvane.

Mulțumiri speciale Doamnei Ana GRAMA, cercetător științific la Muzeul ASTRA.

Volumul I, Transliterarea lunilor ianuarie-aprilie 1853 este cofinanțat de către CONSILIUL JUDEȚEAN SIBIU prin Agenda culturală 2016. Apare sub îngrijirea Editurii Universității „Lucian Baga” din Sibiu și a Editurii Andreiana și este tipărit la *Tipografia Șaguniană* ce funcționează sub egida Arhiepiscopiei Sibiului.

Liliana OPRESCU
Biblioteca Universității "Lucian Baga" din Sibiu